

устрій і статус суддів», пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

п о с т а н о в л я є:

1. Інформацію судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Наумчука М. І. взяти до відома.

2. Доручити судовій палаті у цивільних справах спільно з управлінням вивчення та узагальнення судової практики і статистики на основі узагальнення підготувати інформаційний лист апеляційним судам та довести його до відома Міністерства юстиції України.

ПРО ПІДСУМКИ РОБОТИ СУДІВ ЦИВІЛЬНОЇ І КРИМІНАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У 2012 РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2013 РІК

*Постанова пленуму Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 01 березня 2013 р. № 7*

Заслухавши та обговоривши інформацію виконуючого обов'язки Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Міщенко С. М., заступника Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Гвоздика П. О. про підсумки роботи судів з розгляду цивільних, кримінальних справ та справ про адміністративні правопорушення у 2012 р. та завдання на 2013 р., пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ відзначає, що упродовж звітнього періоду робота судів щодо здійснення правосуддя виконувалась на належному рівні.

У 2012 р. до місцевих загальних судів надійшло понад 3 млн 686 тис. справ і матеріалів, що на 50 % менш ніж у 2011 р. Всього на розгляді у 2012 р. перебувало понад 4 млн 274 тис. справ і матеріалів. Розглянуто 3 млн 925 тис. справ і матеріалів, нерозглянутими залишилися 8,2 % від загальної кількості справ, що перебували у провадженні (348,4 тис.).

Середньомісячне надходження на суддю місцевого загального суду (відповідно до штатної чисельності) становило 69,3 справ і матеріалів, тобто навантаження в судах першої інстанції зменшилося на 50,4 % у порівнянні з 2011 р. (139,6 справ і матеріалів).

Така тенденція зумовлена зменшенням надходження справ, що розглядаються у порядку адміністративного судочинства, а саме справ зі спорів із

приводу реалізації публічної політики у сферах зайнятості населення та соціального захисту громадян.

До апеляційних судів у 2012 р. надійшло 329,8 тис. справ та матеріалів, що на 37,4 % менш ніж у 2011 р., розглянуто 328,8 тис. справ і матеріалів. Залишились нерозглянутими понад 25 тис. або лише 7,1 % справ.

Середньомісячне надходження на суддю апеляційного суду також зменшилося та становило 17,4 справ і матеріалів, що на 25,6 % менше у порівнянні з 2011 р. (23,4 справ і матеріалів).

Натомість зберігається тенденція до збільшення кількості надходжень справ і матеріалів до суду касаційної інстанції, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (у звітному періоді надійшло майже 99,2 тис. касаційних скарг, справ, заяв, що на 15,5 % більш ніж у 2011 р.) і всього перебувало на розгляді 104,1 тис. Розглянуто 100,1 тис. справ і матеріалів, залишок нерозглянутих справ і матеріалів становить близько 4 %.

Середній показник навантаження судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ за місяць на фактичну кількість суддів становить понад 101 касаційну скаргу, справу, заяву та клопотання, тобто на 17,4 % більше порівняно з 2011 р. (майже 86 справ і матеріалів). При цьому середньомісячне надходження на суддю судової палати у цивільних справах становило 130,7 касаційних скарг, справ та заяв (у 2011 р. — 116), середньомісячне надходження на суддю судової палати у кримінальних справах становило 60 справ і матеріалів (у 2011 р. — 43,6).

У 2012 р. місцеві загальні суди розглянули майже 885 тис. цивільних справ, апеляційні суди переглянули понад 124 тис. судових рішень у цивільних справах.

У звітному періоді місцеві суди розглянули майже 663,8 тис. справ і матеріалів кримінальної юрисдикції, із них понад 223,4 тис. — справи. В апеляційному порядку переглянуто більше 58 тис. вироків, постанов, ухвал (за кількістю осіб).

Слід зазначити, що якість розгляду кримінальних справ у 2012 р. погіршилась. Так, судові рішення було залишено апеляційним судом без змін щодо майже 56,5 % засуджених, щодо близько 35,5 % засуджених осіб судові рішення скасовано (у 2011 р. — стосовно 34 %), а стосовно майже 8 % — змінено.

Найбільше скасовано вироків за кількістю осіб (від кількості осіб, щодо яких переглянуто вирок у касаційній інстанції, та від кількості осіб, щодо яких переглянуто вирок за апеляційними скаргами), ухвалених судами Львівської — 42,7 % та 6,5 % відповідно, Рівненської — 40,5 % та 6 % відповідно, Івано-Франківської — 40,4 % та 13,8 % відповідно та Київської областей — 35,3 % та 12,1 % відповідно.

Найкращих показників якості розгляду кримінальних справ досягнуто судами Тернопільської області, де кількість скасованих вироків за кількістю осіб становить 13,8 % від кількості осіб, щодо яких переглянуто вирок у касаційній інстанції, та 2,7 % від кількості осіб, щодо яких переглянуто вирок за апеляційними скаргами.

Найбільше скасовано рішень (від кількості зареєстрованих касаційних проваджень за касаційними скаргами, що надійшли, та від кількості розглянутих цивільних справ за апеляційними скаргами на рішення), ухвалених у цивільних справах судами міста Києва — 25,3 % та 11,9 % відповідно, Кіровоградської — 21 % та 7 % відповідно, Закарпатської — 19 % та 6,1 % відповідно, Волинської — 18,3 % та 7 % відповідно, Рівненської — 17,4 % та 6,6 % відповідно, Вінницької — 17 % та 6,8 % відповідно та Київської області — 16,9 % та 6,2 % відповідно.

Найкращих показників якості розгляду цивільних справ досягнуто судами Донецької області, де кількість скасованих рішень у цивільних справах становить 8,7 % від кількості касаційних проваджень за касаційними скаргами, що надійшли, та 3,1 % від кількості розглянутих цивільних справ за апеляційними скаргами на рішення.

Суди апеляційної інстанції не завжди виконують покладені на них процесуальними законами повноваження щодо виправлення помилок судів першої інстанції та вивчення й узагальнення судової практики і надання місцевим судам належної методичної допомоги в застосуванні законодавства. Як наслідок, такі помилки виправляються в суді касаційної інстанції, у зв'язку із чим цей суд перенавантажений, що суттєво відволікає його від виконання інших, передбачених законом функцій та повноважень.

Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ ще недостатньо здійснюється робота щодо забезпечення однакового та правильного застосування чинного законодавства й надання судам методичної допомоги. У зв'язку з цим необхідно активізувати роботу судових палат Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у відповідному напрямі.

Підвищеної уваги Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ потребує робота з розробки та опрацювання проектів законодавчих та інших нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення цивільного, кримінального судочинства та провадження у справах про адміністративні правопорушення, а також судоустрою й статусу суддів.

Пленум наголошує на необхідності покращення стану здійснення правосуддя в судах, а також якості судових рішень, що ухвалюються судами.

Матеріали судової практики свідчать про окремі недоліки у роботі судів цивільної і кримінальної юрисдикції, зниження рівня відповідальності деяких суддів за результати здійснення правосуддя, зокрема, за недотриман-

ня процесуальних строків розгляду справ, що стало підставою для відповідних скарг та звернень.

Пленум наголошує на необхідності вжиття термінових організаційних заходів судами цивільної і кримінальної юрисдикції щодо розгляду судових справ, строки розгляду яких порушено, посилення контролю за дотриманням процесуальних строків розгляду справ судьями місцевих судів.

Пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

п о с т а н о в л я є:

1. Інформацію виконуючого обов'язки Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Міщенко С. М. та заступника Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Гвоздика П. О. про підсумки роботи судів цивільної і кримінальної юрисдикції у 2012 р. та завдання на 2013 р. взяти до відома.

2. Головам місцевих та апеляційних судів цивільної та кримінальної юрисдикції:

— не менше, ніж двічі на рік проводити збори суддів за участю працівників апаратів судів з метою визначення стану здійснення правосуддя, проблем здійснення судочинства і шляхів їх вирішення та подати відповідні пропозиції Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ;

— постійно аналізувати причини помилок, які допускають судді при здійсненні правосуддя, з обговоренням їх на зборах суддів, відповідних семінарах в апеляційних судах;

— з метою забезпечення єдності судової практики надавати пропозиції щодо необхідності роз'яснення Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ проблемних питань, які виникають при застосуванні норм процесуального та матеріального права;

— посилити роботу з напрацювання єдиних підходів (правових позицій) до застосування судьями положень Кримінального процесуального кодексу України;

— скласти та затвердити на 2013 р. план проведення заходів щодо підвищення кваліфікації суддів та працівників судів з актуальних питань здійснення правосуддя;

— активізувати роботу апеляційних судів із вивчення та узагальнення судової практики й надання методичної допомоги місцевим судам;

— продовжувати практику проведення спільних координаційних нарад керівництва апеляційних та місцевих судів із керівництвом територіальних управлінь Державної судової адміністрації України, прокуратури, Державної пенітенціарної служби України, ГУ МВС України в областях з питань виконання заходів щодо дотримання місцевими судами права людини на розгляд справ упродовж розумного строку та з інших питань;

- сприяти забезпеченню права громадян на доступ до правосуддя, систематично проводити обговорення питань організації роботи судів та суддів;
- інформувати Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ про виконання цієї постанови.

3. Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ здійснювати аналіз причин надходження скарг на дії суддів і працівників апарату суду, вживати заходів щодо їх усунення, а також дотримуватися виконання завдань, передбачених постановою пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 08 лютого 2013 р. № 2 «Про стан здійснення правосуддя Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ у 2012 році та завдання на 2013 рік».

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на секретаря пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.